

KUPAX012452E

KRAJSKÝ ÚŘAD
Pardubického kraje
odbor životního prostředí a zemědělství

Spisová značka: SpKrÚ 59268/2022/OŽPZ
Č. j.: 64866/2022/OŽPZ/Pe
Telefon: 466 026 480
E-mail: posta@pardubickykraj.cz
Vyhotoveno: v Pardubicích dne 19. 8. 2022

dle rozdělovníku

VEŘEJNÁ VYHLÁŠKA

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY

Krajský úřad Pardubického kraje, odbor životního prostředí a zemědělství, se sídlem Komenského náměstí 125, 532 11 Pardubice (dále jen krajský úřad), jako orgán ochrany přírody věcně a místně příslušný podle ustanovení § 29 odst. 1 a § 67 odst. 1 písm. g) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů, a dále dle ustanovení § 75 odst. 1 písm. d) a ustanovení § 77a odst. 5 písm. f) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon), dle ustanovení § 5b odst. 4 zákona a v souladu s ustanovením § 171 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen správní řád),

stanovuje

odchylný postup pro usmrcování kormorána velkého (*Phalacrocorax carbo sinensis*) při prevenci závažných škod na rybníkářství a za účelem ochrany (jiných) volně žijících živočichů na části území Pardubického kraje, kde je krajský úřad věcně a místně příslušným orgánem ochrany přírody (dále též ÚPK ve správě KÚ), tzn. na území Pardubického kraje vyjma území chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací (NPR), ochranného pásma NPR, národních přírodních památek (NPP), ochranného pásma NPP a pozemků určených k obraně státu.

Článek 1

Předmět úpravy

Krajský úřad tímto opatřením obecné povahy (dále jen „opatření obecné povahy“) **povoluje podle ustanovení § 5b odst. 1 zákona**

a) osobám oprávněným k rybníkářství podle zvláštního zákona¹ a

b) osobám vykonávajícím rybářské právo podle zvláštního zákona²

při prevenci závažných škod na rybníkářství a za účelem ochrany (jiných) volně žijících živočichů odchylný postup od zákazu stanoveného v § 5a odst. 1 písm. a) zákona úmyslně usmrcovat (pouze prostřednictvím osob oprávněných podle

¹ § 3 zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, ve znění pozdějších předpisů

² § 6 zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, ve znění pozdějších předpisů

zákona o myslivosti³) jedince kormorána velkého a zákazu stanoveného v § 5a odst. 1 písm. e) zákona držet usmrčené jedince, a to za podmínek uvedených dále v tomto opatření obecné povahy.

Vymezení časových a místních okolností Článek 2

1. Odchylný postup stanovený tímto opatřením obecné povahy lze uplatňovat **v období od 1. září stávajícího roku do 31. března následujícího kalendářního roku.**
2. Odchylný postup stanovený tímto opatřením obecné povahy lze uplatňovat pouze tehdy, jde-li o
  - a) **rybníky nebo zvláštní rybochovná zařízení** podle zvláštního zákona⁴ a jejich bezprostřední okolí na **ÚPK ve správě KÚ nebo**
  - b) **rybářské revíry** podle zvláštního zákona⁵ **uvedené v příloze č. 2** tohoto opatření obecné povahy a jejich bezprostřední okolí **na ÚPK ve správě KÚ.**
3. Odchylný postup stanovený tímto opatřením obecné povahy **nelze uplatňovat na území**
  - **ornitologicky významných lokalit uvedených v příloze č. 1** tohoto opatření obecné povahy, a
  - **maloplošných zvláště chráněných území** (území zařazených do kategorie přírodní rezervace a přírodní památka).

Článek 3

1. Toto opatření obecné povahy lze uplatňovat **i mimo období stanovené článkem 2 a v maloplošných zvláště chráněných územích** či v ornitologicky významných lokalitách uvedených v příloze č. 1, a to **ve výjimečných případech**, kdy hrozí **bezprostřední nebezpečí vzniku závažné škody a nedojde k ohrožení zájmů ochrany přírody chráněných zákonem (zvláště chráněných území a zvláště chráněných druhů).**
2. V takovém případě se může jednat pouze o krátkodobý, časově omezený zásah (odstřel), v konkrétních lokalitách stanovených v oznámení o nastalých podmínkách dle článku 5 tohoto opatření obecné povahy krajským úřadem a provedený za podmínek stanovených v článku 4 tohoto opatření obecné povahy.
3. **Na rybnících plůdkových, násadových a aktuálně nasazených rybnících hlavních** (na prvním horku), kde hrozí zvýšené riziko vzniku škod, lze odchylný postup uplatňovat za podmínek dle článků 4 a 5 tohoto opatření obecné povahy až **do 30. dubna** daného kalendářního roku za předpokladu, že ten, kdo hodlá tento odchylný postup využívat, **oznámí krajskému úřadu nejpozději do 31. 3.** daného kalendářního roku, **které z rybníků**, na nichž provozuje rybníkářství, jsou v dané sezóně **zařazený do kategorie rybníků plůdkových a rybníků násadových nebo který z hlavních rybníků je aktuálně nasazen na prvním horku.**

³ § 39 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů

⁴ § 2 písm. c) a d) zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství, ve znění pozdějších předpisů

⁵ § 2 písm. e) a § 4 zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství, ve znění pozdějších předpisů

Podmínky uplatňování odchylného postupu

Článek 4

Postup podle tohoto opatření obecné povahy při usmrcování jedinců kormorána velkého mohou uplatňovat **osoby oprávněné podle zvláštních předpisů⁶**, které jej provedou **lovem střílnou zbraní**, v souladu se zákonem č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o myslivosti“), **a které mimo místa odpočinku kormoránů, při dobré viditelnosti a v denní dobu v souladu s § 45 odst. 1 písm. m) zákona o myslivosti,**

- **jednorázově uloví maximálně 20 % přítomných jedinců** z celkového počtu kormoránů v dohledové vzdálenosti s tím, že nebude prováděn společný lov,
- **zajistí likvidaci usmrcených jedinců** kormorána velkého v souladu s požadavky zvláštních předpisů⁶ či jejich využití (konzumaci) pro vlastní potřebu nebo je poskytnutou pro účely výzkumu a vzdělávání subjektu, který disponuje příslušným povolením k jejich držení ve smyslu zákona,
- **dle § 5b odst. 5 zákona o ochraně přírody** (*Kdo provádí činnosti stanovené podle odstavce 1 nebo 4, je povinen do 31. prosince každého roku nahlásit orgánu ochrany přírody zásah provedený na základě odchylného postupu.*) **povedou přehled** o každém provedeném usmrcení dle vzoru uvedeného v příloze č. 3 a **zajistí prohlídku** každého usmrceného jedince, zda není kroužkován - nalezené kroužky bude každý, kdo bude postupovat podle tohoto opatření obecné povahy, shromažďovat společně s údaji o místě a datu nálezu,
- **předají údaje** o nalezených kroužcích krajskému úřadu.

Článek 5

Postupovat podle tohoto opatření obecné povahy lze pouze tehdy, pokud nastaly podmínky pro uplatnění odchylného postupu, tedy nastaly okolnosti dle článku 2 nebo hrozí bezprostřední nebezpečí vzniku závažné škody podle článku 3 tohoto opatření obecné povahy.

Skutečnost, že nastaly podmínky pro uplatnění odchylného postupu podle článku 3 opatření obecné povahy, vyhlásí s podrobnostmi bezodkladně krajský úřad **formou sdělení na své úřední desce.**

Článek 6 Odůvodnění

Ustanovení § 5b odst. 1 zákona zakládá možnost povolení odchylného postupu při ochraně ptáků od ochrany (zákazů) stanovené v § 5a odst. 1 zákona a stanovuje podmínky a důvody, za nichž je možné povolení vydat. Odchylný postup lze povolit, pokud neexistuje jiné uspokojivé řešení (řešení s nižšími dopady, šetrnější řešení) a je zároveň dán některý z důvodů uvedených v § 5b odst. 1 zákona (zde tedy důvod prevence závažných škod na rybářství a zájem ochrany jiných volně žijících živočichů). Respektován musí být rovněž celkový cíl Směrnice 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků, tedy zachování stavu populací volně žijících ptáků (z hlediska jejich početnosti a rozšíření v rámci areálu). Vydání odchylného postupu je také podmíněno dle § 45g zákona zabezpečením ochrany (nepoškozením) evropsky významných lokalit a ptačích oblastí, resp. zamezením dlouhodobého

⁶ zákon č. 449/2001 Sb. o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proto týraní, ve znění pozdějších předpisů

a soustavného vyrušování druhů, jež jsou jejich předměty ochrany. Týká-li se odchylný postup blíže neurčeného okruhu osob, lze jej v souladu s § 5b odst. 4 zákona při splnění stanovených podmínek povolit též opatřením obecné povahy dle § 171 a násl. správního řádu. Krajský úřad jako příslušný správní orgán dle § 5b odst. 4 zákona přistoupil k povolení odchylného postupu u kormorána velkého (od zákazů jeho jedince úmyslně usmrcovat) z následujících důvodů.

Základní východiska

Kormorán velký (*Phalacrocorax carbo sinensis*) je evropským druhem ptáka, u něhož došlo od konce 60. let 20. století k výraznému populačnímu nárůstu a expanzi v rámci areálu. Podle údajů Evropské agentury pro životní prostředí (EEA) došlo mezi vyhodnocovanými roky 1970 až 2006 k více než dvacetinásobnému nárůstu počtu hnízdních párů a populace nadále roste (nárůst o 37 % za období 2000 - 2006). Celková velikost evropské populace kormorána velkého, poddruhu *sinensis*, je nyní odhadována na více než 700 tisíc jedinců. Mezi faktory umožňující tento nárůst se nejčastěji řadí zlepšení kvality životního prostředí (odeznění vlivu používání DDT a dalších látek i celkové zlepšení kvality vod), zvýšení úživnosti vnitrozemských a litorálních vod (zvýšení intenzity produkce akvakultury v průběhu 20. stol. apod.), právní ochrana tohoto druhu na území většiny států Evropy a v neposlední řadě i změna klimatických podmínek a charakteristik toků (nezamrzání řek - vliv přehradních nádrží, lidských sídel, regulace a další negativní zásahy do koryt toků apod.).

Na území České republiky se nenachází žádná významná hnízdní populace (hlavní hnízdiště kormorána velkého se nacházejí především na pobřeží Baltského a Severního moře) - v ČR hnízdí cca 350 párů a zřejmě i v souvislosti s dosud povolovaným odstřelem (byť aplikovaným mimo hnízdní dobu) zůstává tento počet dlouhodobě prakticky beze změn. Česká republika je však významnou migrační cestou pro ptáky ze severozápadní, ale částečně i severovýchodní Evropy. S ohledem na dostupnost zdrojů potravy došlo nejprve ke zvýšení počtu transmigrantů lovicích ryby na rybochovných zařízeních a postupně i k nárůstu zimujících kormoránů, kteří vyhledávají především nezamrzající řeky prakticky po celém území. Podle výsledků mezinárodního sčítání vodních ptáků dosahuje v posledních letech početnost kormorána v České republice v zimních měsících 10 000 – 15 000 jedinců a k tomu se přidává proměnlivý, avšak značný počet (tisíce až desetitisíce) jedinců na podzimním a jarním tahu.

Z hlediska vlivu na rybí společenstva a výše škod na rybářství tak může docházet k postupné kumulaci dopadů i na místech s relativně nízkým aktuálním počtem zjištěných jedinců kormorána velkého. V průběhu tahu a zimování dochází ke změnám v distribuci jedinců a tažných hejn v území - pokud zamrznou stojaté vodní plochy (rybníky a jiná rybochovná zařízení), dochází ke zvýšení predačního tlaku na nezamrzlých vodních tocích. Zvýšený predační tlak kormoránů v době, kdy nezamrzlé vodní toky jsou jejich jediným možným lovištěm, se může v případě, že tyto podmínky nastanou po delší období, projevit negativně na rybích společenstvech a vést k jejich devastaci. Udává se, že jeden jedinec, v závislosti na velikosti a podmínkách, denně spotřebuje 150 - 600 g ryb (některé zdroje uvádějí až 700 g) a část ryb může být během lovu napadena, stresována a zraněna (v rámci provedených studií se počet poškozených ryb v obsádce pohyboval od 1 % do 47 %).

Na základě vyčíslení náhrad škod na rybách poskytovaných dle zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště

chráněnými živočichy, ve znění pozdějších předpisů, po dobu, kdy byl kormorán velký zařazen mezi zvláště chráněné druhy živočichů, lze dovozovat ekonomický rozsah škod na rybářství, resp. rybochovných zařízeních – v posledních letech se jednalo o částku ve výši cca 40 mil. Kč ročně. Vzhledem ke skutečnosti, že žádost o náhradu uplatňovala pouze část subjektů, jsou souhrnné škody na rybách v rybochovných zařízeních vyšší. Dopady na jednotlivé provozovatele se sice liší (v závislosti na lokalizaci rybochovných zařízení ve vztahu k oblastem, kde dochází k nejvyšší koncentraci protahujících a zimujících kormoránů, v závislosti na druhu obsádky, meziročně v závislosti na délce trvání ledové pokrývky na rybnících a na dalších faktorech), ale v případě dlouhodobější přítomnosti kormoránů na rybochovném zařízení může v závislosti na podmínkách a druhu obsádky docházet ke vzniku závažných škod již při nízké početnosti hejn (pod 10 jedinců).

V podmínkách České republiky je s ohledem na akční rádius tažných hejn kormoránů riziko vzniku škody na většině rybochovných zařízení a téměř na všech tocích s parametry umožňujícími kormoránům lov ryb. Území Pardubického kraje (zejména v návaznosti na tok řeky Labe) představuje významnou tahovou zastávku vodních ptáků (a tedy i kormoránů) na území ČR a s tím souvisí také dopad na rybníční hospodaření i společenstva (především menších a středně velkých) vodních toků. Narušování skladby rybích společenstev a zastoupení jednotlivých druhů je zásadní především na technicky upravených částech toků, ve vypustných tratích vodních nádrží s ovlivněným teplotním režimem apod. V rámci přípravy tohoto opatření obecné povahy byla ve spolupráci s Rybářským sdružením ČR a Českým rybářským svazem analyzována míra zatížení jednotlivých částí území (míra rizika vzniku závažné škody na rybářství, případně ohrožení rybích společenstev) a na základě toho byl stanoven rozsah území, na něž se opatření obecné povahy vztahuje (viz dále).

Důvody a předpoklady pro povolení odchylného postupu dle § 5b odst. 1 zákona

I. Neexistence jiného uspokojivého řešení

Na základě dosavadních zkušeností i provedených studií (včetně evropských projektů *REDCAFE: Reducing the Conflicts between Cormorants and Fisheries on a pan-European scale* a *INTERCAFE: Interdisciplinary Initiative to Reduce Pan-European Cormorant-Fisheries Conflicts*) je zřejmé, že neletální ochranná opatření, jako např. použití sítí apod., je možné aplikovat pouze u menších, zpravidla intenzivních rybochovných zařízení (sádky aj.) a další metody (pochůzky, akustické a vizuální plašiče) jsou rovněž využitelné jen v omezené míře (opět spíše na menších vodních plochách). Zejména akustické plašení (s použitím plynových děl apod.) může naopak představovat významnější rušivý faktor pro jiné druhy ptáků a dalších živočichů, než je běžný lov. Na vodních tocích nelze z hlediska efektivity, ceny a pracnosti neletální metody prakticky uplatnit. I přes tuto praktickou neexistenci vhodných neletálních metod je však vhodné veškerá opatření (ať již usmrcování či plašení) doplnit prostředky ke zvýšení ochrany ryb, jako jsou instalace pontonových úkrytů pro ryby ve vodních nádržích (rybnících), tvorba břehových úkrytů, zachovávání litorálních porostů či zvyšování celkové morfologické pestrosti vodních toků.

II. Důvod prevence závažných škod na rybářství

Škodu v rybářství je možné vnímat ve dvou úrovních, a to jako škodu v rybníkářství či akvakultuře a škodu ve volných vodách (revírech). Přímá majetková škoda na rybách

vzniká pouze při hospodaření v oblasti rybníkářství (resp. v uzavřených vodách obecně). Škodou v rybářství ve volných vodách (na vodních tocích) není samotná škoda na rybách (ty nejsou předmětem vlastnictví), ale mohou to být náklady, které poškozený ze svého majetku vynaložil zbytečně, aniž se s nimi dostavil očekávaný výsledek, či které musel použít na reparaci stavu vyvolaného škodnou událostí (marně vynaložené náklady). Takovými zbytečnými náklady mohou být např. výdaje, které subjekt rybářského práva vynaložil ze svých prostředků na doplnění stavu ryb (zarybnění) ve vodních tocích, v nichž vykonával rybářské právo, přestože mu k rybám samotným neschválilo vlastnické právo (více viz rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 540/2003, 25 Cdo 3206/2007 a 25 Cdo 3961/2009).

Při zohlednění základních východisek pro hodnocení důvodů pro povolení odchýlného postupu uvedených v doporučení Evropské komise „Great Cormorant: Derogations under the article 9 of the Birds Directive“ a s ohledem na výše popsany stav, tedy skutečnost, že počet tažných a zimujících kormoránů v ČR stále narůstá a oblast východních Čech je dlouhodobě cílem tažných hejn kormoránů, je zřejmé trvalé (dlouhodobé) riziko vzniku škod v produkčním rybářství i v rybářských revírech na území Pardubického kraje. Predační tlak kormorána velkého na rybí společenstva vodních toků se významně projevuje především ve spojení se zhoršeným stavem prostředí (upravené toky s nedostatkem úkrytů, úseky pod vodními díly s pozměněným teplotním režimem a zvýšenou koncentrací ryb apod.). Rybářské hospodaření v revírech je však ovlivňováno i tam, kde dochází k predaci citlivých a rybářsky významných druhů, jako lipan podhorní nebo pstruh potoční.

III. Zájem ochrany (jiných) volně žijících živočichů

Vzhledem k potravnímu zaměření kormorána velkého, který je prakticky striktním ichtyofágem, může dojít v důsledku predace hejny kormoránů k ohrožení jednotlivých druhů ryb (buť vzhledem k potravnímu oportunismu kormorán konzumuje nejsnáze dostupné a tedy zpravidla nejhojnější druhy) a narušení rybích společenstev. Druhotně mohou být ovlivněny potravní konkurenti kormorána, případně organismy vázané životním cyklem či jiným způsobem na ryby (např. vodní mlži). Zájem na ochraně pak spočívá především v zachování původních, přirozeně se rozmnožujících ryb ve vodních tocích a rybích společenstev, v nichž se vyskytují typické druhy ryb pro jednotlivá rybí pásma, které jsou součástí ekosystému vodního toku. U jednotlivých druhů ryb (případně jiných organismů) lze za zájem ochrany považovat především zachování zvláště chráněných a vzácných druhů, případně druhů, u nichž je narušena přirozená obnova populací (do značné míry např. u pstruha potočního nebo lipana podhorního) a mohlo by tak zvýšeným predacním tlakem kormorána velkého u nich dojít k výrazným ztrátám.

Dalším zájmem ochrany přírody může být ochrana těch částí vodních toků, kde predace kormoránů může nepříznivě ovlivnit stav předmětu ochrany maloplošných zvláště chráněných území nebo evropsky významných lokalit. To v případě území Pardubického kraje připadá v úvahu pouze ve zcela omezené míře, vzhledem ke skutečnosti, že zvláště chráněná území či EVL, jejichž předměty ochrany by mohly být predací kormorána ohroženy, jsou relativně málo zranitelná - lokality na vodních tocích mají přirozených charakter, s dostatečným množstvím úkrytů pro ryby a nízkou úspěšností lovu kormoránů.

IV. Naplnění § 45g zákona a respektování cíle Směrnice 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků

Naplnění požadavku stanoveného § 45g zákona bylo zvažováno ve vztahu k ptačím oblastem a evropsky významným lokalitám na území Pardubického kraje, a to

především ve vztahu k těm územím, kde by odstřelem kormoránů mohlo dojít k rušení předmětů ochrany citlivých k této formě plašení (jiné dopady činnosti, kromě rušení střelbou, se vzhledem ke skutečnosti, že nepůjde o nijak soustavnou a hromadnou aktivitu, která by mohla např. poškodit biotopy, nepředpokládají). Z účinnosti tohoto opatření obecné povahy proto byly vyloučeny vybrané ornitologicky významné lokality uvedené v příloze č. 1 (mezi nimiž jsou i evropsky významné lokality či jejich části). Uplatňování odchýlného postupu stanoveného tímto opatřením obecné povahy je rovněž omezeno v maloplošných zvláště chráněných územích, čímž je zajištěno omezení rušení v řadě dalších lokalit podstatných z hlediska ochrany dalších druhů ptáků, jež jsou předměty ochrany ptačích oblastí, které se s ptačími oblastmi překrývají.

Vzhledem ke skutečnosti, že povolením tohoto opatření obecné povahy nelze (s ohledem na náročnost lovu kormorána) předpokládat významné skokové navýšení odstřelu, je uvedené územní omezení, spolu se stanoveným termínem pro uplatňování odchýlného postupu v rámci kalendářního roku (převážně mimo období hnízdění) a s dalšími podmínkami stanovenými v článku 4, možné považovat za dostatečné k vyloučení dlouhodobého a soustavného vyrušování druhů, jež jsou jejich předměty ochrany ptačích oblastí. Obdobně v případě předmětů ochrany evropsky významných lokalit, v nichž lze z hlediska rušení střelbou v okolí vodních toků a ploch považovat za nejvíce citlivý druh vydru říční - zde, kromě omezení v maloplošných chráněných územích, přispěje ke snížení možných dopadů také denní doba stanovená k lovu na rybnících v souladu s § 45 odst. 1 písm. m) zákona o myslivosti (tedy vyloučení lovu za noci, resp. v době hodinu po západu slunce až do hodiny před východem slunce).

Plnění cíle Směrnice 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků, tedy zachování stavu populací volně žijících ptáků (z hlediska jejich početnosti a rozšíření v rámci areálu), nebude v případě kormorána velkého tímto opatřením obecné povahy dotčeno. Stav evropské populace kormorána je z hlediska početnosti příznivý (stále rostoucí) a ani dosavadní odstřel prováděný v jednotlivých členských státech EU trend růstu početnosti neomezil. Tento odchýlný postup tedy nebude mít, za předpokladu zachování stávajících podmínek a trendu vývoje evropské populace kormorána velkého, na celkovou početnost populace zásadní dopad (to je zajištěno i stanovením 20 % početního limitu pro odstřel).

Podmínky a okolnosti uplatňování odchýlného postupu

S ohledem na požadavky kladené na obsah rozhodnutí (a tedy i opatření obecné povahy) v § 5b odst. 3 zákona, nezbytnost zajištění souladu s jinými ustanoveními zákona i jinými předpisy a zajištění plnění výše uvedeného cíle Směrnice 2009/147/ES jsou v tomto opatření obecné povahy uvedeny podmínky pro jeho uplatňování. Podle požadavků § 5b odst. 3 zákona obsahuje toto opatření následující údaje a podmínky:

- **Označení druhu** - tento odchýlný postup se vztahuje pouze na druh kormorán velký (*Phalacrocorax carbo sinensis*).
- **Množství** - počet jedinců, které je možné odstřelit, je tímto odchýlným postupem stanoven relativní hodnotou, konkrétně je povolena možnost odlovu maximálně 20 % jedinců z hejna, resp. v dohledové vzdálenosti z místa odstřelu. Toto množství by mělo být dostatečné k zajištění prevence vzniku závažných škod na jednotlivých lokalitách (z dosavadní zkušenosti je zřejmé, že úspěšnost odlovu nebývá vyšší než 10 % z hejna) a zároveň ve vazbě na

celkový stav (nárůst) evropské populace druhu zabezpečí, že nedojde k porušení cílů Směrnice 2009/147/ES. Hranice 20 % umožňuje provést odstřel (a zaplazení) i zcela malých hejn čítajících 5 jedinců, škody způsobené nižším počtem jedinců nebo jen jednotlivě lovcími ptáky nepovedou ke vzniku závažné škody ani nepředstavují ohrožení pro ostatní volně žijící živočichy.

- **Prostředky a způsob odchyty či zabíjení** - vzhledem k tomu, že kormorán velký je zvěř podle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, je v člancích 1 a 4 tohoto opatření obecné povahy možnost odlovu vázána na osoby oprávněné dle zákona o myslivosti a na použití střelné zbraně v souladu s tímto zákonem, který stanovuje další podrobnosti postupu (ustanovení § 45 odst. 1 zákona o myslivosti např. vymezuje zakázané způsoby lovu včetně stanovení denní doby lovu zvěře s podrobnější specifikací u vybraných druhů atp.).
- **Důvody pro povolení** odchylného postupu dle § 5b odst. 1 zákona - prevence závažných škod na rybářství a současně účel ochrany (jiných) volně žijících živočichů (k důvodům povolení viz výše).
- **Časové okolnosti** - vymezeny jsou jednak dobou platnosti tohoto opatření obecné povahy (dle článku 7 omezena na 5 let, a to s velkým rozsahem stanoveného odchylného postupu a ohledem na možné změny ve stávajících podmínkách. Zvolen byl rozsah pokrývající počátek tahu v průběhu září, přes celé zimní období až do konce března. Jarní tah v některých letech doznívá i v průběhu měsíce dubna, kdy již plně probíhá hnízdění mnoha jiných druhů ptáků a existuje tak vysoké riziko jejich rušení. Jednotlivé případy, kdy by bezprostředně hrozil vznik závažných škod těmito pozdně táhnoucími jedinci, však bude možné řešit postupem uvedeným v článku 3 tohoto opatření obecné povahy. Specifikace denní doby v článku 4 opatření obecné povahy má vazbu především na úpravu založenou zákonem o myslivosti, ale omezuje také rušení jiných živočichů a riziko záměny v případě snížené viditelnosti.
- **Místní okolnosti (podmínky)** uplatňování opatření obecné povahy - místní okolnosti jsou dány jednak celkovým vymezením, které je vztaženo ke správnímu území, pro které je opatření vydáváno, a pak specifikací k jednotlivým typům ploch (rybníky, rybářské revíry a jejich okolí), na nichž může docházet ke vzniku škod nebo dopadům predace kormorána na jiné druhy živočichů.

Toto opatření obecné povahy je vydáváno pro ÚPK ve správě KÚ, nicméně uplatnění postupu bylo nutné vztáhnout na plochy, kde lze naplnění důvodů stanovených zákonem (zejména riziko vzniku závažné škody na rybářství) předpokládat. Již dříve byly ve spolupráci s Rybářským sdružením ČR identifikovány dílčí oblasti, v nichž je koncentrována hospodářská produkce ryb (rybníční hospodaření) a na tyto oblasti, transponované do hranic územních obvodů obcí s rozšířenou působností, je uplatňování odchylného postupu v článku 2 vztaženo.

V případě rybářských revírů (vodních toků) byla obdobně, ve spolupráci s Českým rybářským svazem, identifikována jejich míra zatížení predací a rizika vzniku závažných škod nebo ohrožení rybích společenstev. S ohledem na liniový charakter vodních toků však byl zvolen odlišný způsob vymezení a přílohou č. 2 tak jsou stanoveny rybářské revíry, kde byly důvody pro povolení identifikovány jako významné.

S ohledem na potřebu zohlednit míru ohrožení jednotlivých lokalit, konkrétní cíle a předměty ochrany přírodně cenných území není uplatňování odchylného postupu stanoveného tímto opatřením obecné povahy vztaženo na území maloplošných zvláště chráněných území a dále ornitologicky významných lokalit (významných zimovišť ptáků atp.) uvedených v příloze č. 1

Případy bezprostředně hrozících závažných škod (např. u čerstvě nasazených ryb po dobu, než se v rybníku zorientují a obnoví alespoň základní ochranné chování) jsou i pro území maloplošných zvláště chráněných území či ornitologicky významných lokalit řešeny v článku 3 tohoto opatření obecné povahy. S ohledem na účel omezení škod se může jednat o zásah krátkodobý a časově omezený (řádově týdny) s přesným uvedením časového rozmezí, po které lze podmínky opatření obecné povahy uplatňovat (viz článek 3 za splnění podmínek stanovených články 4 a 5 tohoto opatření obecné povahy).

V ostatních případech je stanovení odchylného postupu v těchto územích případně možné individuálně v rámci standardního správního řízení o odchylném postupu dle § 5b odst. 1 zákona, které umožní posouzení konkrétní situace. Uplatňování odchylného postupu stanoveného tímto opatřením obecné povahy je z důvodu ochrany jiných druhů ptáků (omezení jejich rušení) zcela vyloučeno pouze v lokalitách uvedených v příloze č. 1 opatření obecné povahy, které byly vyhodnoceny na základě dosavadních poznatků příslušných orgánů ochrany přírody jako nejzásadnější z hlediska jiných druhů ptáků citlivých k rušení. Pokud by i v těchto územích bylo nezbytné stanovení odchylného postupu, lze jej po zvážení všech okolností vydat individuálně dle § 5b odst. 1 zákona. Naopak v případě ohrožení jiného zájmu ochrany přírody (např. v případě zjištění zvláště chráněných druhů v lokalitě, které by byly rušeny), může orgán ochrany přírody a krajiny dle § 66 zákona činnost omezit či zakázat (povolení dané tímto opatřením povoluje pouze odlov kormorána nikoli výjimky ze zákazů pro další živočichy dle zákona).

- **Kontrola** - závěrečná podmínka uvedená v článku 4 tohoto opatření obecné povahy upřesňuje způsob naplnění povinnosti stanovené v § 5b odst. 5 zákona. Podle tohoto ustanovení zákona je každý, kdo uplatňuje odchylný postup povinen nahlásit příslušnému orgánu ochrany přírody (tj. krajskému úřadu) vždy k 31. 12. každého roku provedené zásahy. Předávání těchto údajů je vztaženo vždy k předchozímu období dle článku 2, případně navazující postup na plůdkových a násadových rybnících nebo lokalitách dle článku 3 tohoto opatření tak, aby byly souhrnně k dispozici údaje za jednu ucelenou „sezónu“ a nebyly roztržštěně vykazovány v polovině období (tj. nejpozději k 31. 12. se tedy předávají údaje za období od 1. 9. předchozího roku do 31. 3. daného roku s případnými údaji o postupu dle článku 3 nebo na plůdkových a násadových rybnících). Předání údajů proběhne (na vyžádání krajského úřadu) prostřednictvím evidence úlovků spravované příslušným orgánem státní správy myslivosti. Podmínky specifikují, jaké mají být zaznamenávány údaje tak, aby bylo možné následně vyhodnocovat účinnost vydaného opatření obecné povahy a mohla být rovněž plněna reportingová povinnost vyplývající z předpisů EU. Evidence údajů je rovněž nástrojem kontroly naplňování odchylného postupu, která musí být stanovena dle § 5b odst. 3 písm. d) zákona. Za účelem efektivního využití usmrcených jedinců k vědeckým účelům by měl být každý usmrcený kormorán osobou provádějící odstřel prohlédnut, zda není kroužkován, a v případě nálezu kroužku by mělo

být zajištěno předání tohoto kroužku s údaji o místě a datu nálezu příslušnému orgánu ochrany přírody (který je pak předá národnímu koordinátorovi programu sledování ptáků, jímž je Kroužkovací stanice Národního muzea). Údaje z odevzdaných kroužků poslouží k bližšímu poznání biologie druhu, zejména původu jedinců, kteří byli na území ČR odstřeleni.

Kromě uvedených podmínek je stanoven způsob dalšího nakládání s ulovenými jedinci. Kormorán velký nepatří mezi druhy, u nichž by byla v ČR vytvořena tradice konzumace, a proto je tímto opatřením obecné povahy primárně povoleno držení usmrčených jedinců za účelem jejich likvidace v souladu se zákonem o myslivosti a veterinárním zákonem (zákon č. 166/1999 Sb.). Využití pro vlastní potřebu, tedy konzumace ulovených kormoránů však není vyloučena, nicméně na další nakládání s ulovenými jedinci, jako je např. prodej apod. se již povolení nevztahuje. Kadávery usmrčených jedinců mohou také poskytnout cenné informace v rámci výzkumu a vzdělávání (např. sledování potravních preferencí, parazitologie aj.), proto je umožněno rovněž jejich předání k využití v tomto veřejném zájmu subjektům, které disponují příslušným povolením ve smyslu zákona (tzn. povolením odchylného postupu ze zákazu držení volně žijících ptáků dle § 5a odst. 1 písm. e) zákona za účelem výzkumu či vzdělávání).

Vyhlášení možnosti uplatnit odchylný postup dle článku 3 opatření obecné povahy může obsahovat citaci podmínek tohoto opatření tak, aby bylo zřejmé, jaký je stanoven postup a dále ve vazbě na článek 3 tohoto opatření obecné povahy upřesní zejména názvy lokalit (rybníků, revírů), přesně vymezené časové období atp. Vyhlášení nastalých podmínek již není samostatným správním aktem a orgán ochrany přírody jej proto provede co nejefektivnějším způsobem, kterým je v tomto případě sdělení na úřední desce (v zájmu řádného informování dotčených subjektů však může využít i další formy, zaslat jim sdělení elektronicky atp.). Orgánem ochrany přírody, jenž je oprávněn vyhlásit, že nastaly podmínky pro uplatnění odchylného postupu dle tohoto opatření obecné povahy, je krajský úřad.

Ostatní

Stanovení odchylného postupu určené tímto opatřením obecné povahy nenahrazuje jiná povolení či rozhodnutí potřebná podle zákona (např. tam, kde by docházelo odstřelem kormoránů k rušení jiných ptáků či zvláště chráněných druhů nebo tam, kde je nezbytné povolení k vstupu do zvláště chráněného území apod.) nebo jiných právních předpisů (např. povolení dle § 39 zákona o myslivosti).

Jiné zásahy nebo činnosti zakázané dle § 5a odst. 1 zákona, tímto opatřením obecné povahy neupravené, lze provádět pouze na základě stanovení odchylného postupu vydaného v rámci samostatného řízení.

Rozhodnutí o odchylném postupu vydaná dosud v jednotlivých správních řízeních podle § 5b odst. 1 zákona nejsou, s ohledem na ochranu dříve nabytých práv oprávněných osob, dotčena a tyto osoby se řídí podmínkami stanovenými v příslušných rozhodnutích až do konce jejich platnosti. Následně mohou postupovat podle tohoto opatření obecné povahy.

Toto opatření se vydává s účinností do 31. 3. 2028 (tj. na 5 let s přesahem do konce tahu kormoránů v daném roce), a to s ohledem na skutečnost, že jde o nové užití tohoto nástroje a je proto nutné jej v takto omezené době vyhodnotit a případně pro další období optimalizovat.

Vyhodnocení připomínek uplatněných k návrhu opatření obecné povahy:

Kdokoliv, jehož práva, povinnosti nebo zájmy mohly být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, mohl v době 15 dnů od zveřejnění návrhu opatření obecné povahy (návrh byl vyvěšen na úřední desku krajského úřadu dne 22. 7. 2022) uplatnit své připomínky (§ 172 odst. 4 správního řádu). K návrhu opatření obecné povahy nebyly ve stanovené lhůtě uplatněny žádné připomínky.

Rozhodnutí o uplatněných námitkách:

Do 30 dnů ode dne zveřejnění návrhu tohoto opatření obecné povahy mohli vlastníci nemovitostí, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy související s výkonem vlastnického práva mohly být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, podat proti návrhu opatření obecné povahy písemně odůvodněné námitky (§ 172 odst. 5 správního řádu).

Krajský úřad ve stanovené lhůtě k návrhu opatření obecné povahy obdržel níže uvedenou námitku:

1) Námitka společnosti Rybníční hospodářství s. r. o., Sádka 148, 533 41 Lázně Bohdaneč, IČO: 492 87 079 (dále též Rybářství LB):

Rybářství LB nesouhlasí se zařazením rybníků Labská, Bohumilečský, Újezdský, Ředický rybník mezi ornitologicky významné lokality uvedené v Příloze 1 tohoto opatření obecné povahy. Ornitologické lokality vychází z požadavku Východočeské pobočky České společnosti ornitologické, která si vytvořila vlastní seznam ornitologických lokalit za účelem zlepšení jejich stavu pro volně žijící druhy ptáků (zde uvádějí rybníky Bohumilečský a Újezdský). Rybářství LB není známo, že by tyto lokality byly stanoveny jako ornitologicky významné na základě jakéhokoli legislativního podkladu a se společností jako s vlastníkem a hospodářem na uvedených rybnících o tomto doposud nikdy nebylo vedeno žádné jednání s orgánem ochrany přírody a dokonce ani s nikým ze zájmových sdružení, že by tyto lokality měly být zařazeny do této legislativně nedefinované kategorie ornitologicky významných lokalit. Proč jsou to zrovna tyto čtyři rybníky a ne jiné není v návrhu opatření obecné povahy nikde uvedeno.

Rozhodnutí: Námitce se nevyhovuje.

Odůvodnění:

Krajský úřad se podrobně seznámil s podanou námitkou Rybářství LB, se stavem lokalit a s výskytem ohrožených či zvláště chráněných druhů ptáků na nich v posledních letech (zdroje: vlastní pozorování, nálezová databáze Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, AVIF – databáze výskytu ptáků vedená Českou společností ornitologickou apod.) a dospěl k závěru, že vyřazení těchto lokalit z přílohy č. 1 by bylo zcela proti smyslu vzniku této přílohy. Jak již bylo uvedeno výše, na seznam ornitologicky významných lokalit byla zařazena především ta území, kde by odstřelem kormoránů mohlo dojít k rušení předmětů ochrany citlivých k této formě plašení (jiné dopady činnosti, kromě rušení střelbou, se vzhledem ke skutečnosti, že

nepůjde o nijak soustavnou a hromadnou aktivitu, která by mohla např. poškodit biotopy, nepředpokládají). Předmětné lokality zcela jistě patří mezi nejvýznamnější ornitologické plochy v Pardubickém kraji (s ohledem na významnost těchto ploch pro zimování či hnízdění ohrožených či zvláště chráněných druhů ptáků, jako jsou například jeřáb popelavý, husa velká, potápka černokrká, zrzohlávka rudozobá, racek černohlavý atp.). Rybářství LB taktéž připouští, že se na těchto rybnících neprovádí intenzivní chov kapra, vypouštění probíhá nepravidelně (někdy i v dvouhorkovém cyklu), což je vlastně podpora žádoucího vodního prostředí pro ptáky. Za ne zcela pravdivé lze považovat tvrzení Rybářství LB, že zde nemá možnost obrany rybích obsádek. Zařazení lokalit do přílohy č. 1 opatření obecné povahy nevyklučuje možnost samostatně projednat povolení odchylného postupu (se zohledněním místních podmínek). Dále je možné ve výjimečných případech, kdy hrozí bezprostřední nebezpečí vzniku závažné škody, a nedojde k ohrožení zájmů ochrany přírody chráněných zákonem (zvláště chráněných území a zvláště chráněných druhů) využít i postup dle článku č. 3 opatření obecné povahy. Dle názoru krajského úřadu tak má Rybářství LB dostatečné možnosti jak efektivně ochránit své rybí obsádky, aniž by se jednalo o možnosti nadměrně administrativně složité. Vzhledem k uvedenému se tedy krajský úřad rozhodl námitce Rybářství LB nevyhovět.

Článek 7 Platnost a účinnost

Toto opatření obecné povahy nabývá účinnosti v souladu s ustanovením § 173 odst. 1 správního řádu patnáctým dnem po dni vyvěšení veřejné vyhlášky, kterou bylo oznámeno a pozbývá platnosti dnem 31. 3. 2028.

Článek 8 Poučení

Do opatření obecné povahy a jeho odůvodnění může podle § 173 odst. 1 správního řádu každý nahlédnout u správního orgánu, který opatření obecné povahy vydal.

Proti opatření obecné povahy nelze podle § 173 odst. 2 správního řádu podat opravný prostředek.

V Pardubicích dne: 19. srpna 2022

.....
Ing. Martin Vlasák
vedoucí odboru
v zastoupení JUDr. Lucie Procházková, Ph.D.

Tato písemnost musí být v souladu s ustanovením § 25 odst. 3 správního řádu vyvěšena na úřední desce po dobu nejméně 15 dnů.

Vyvěšeno dne:

Sejmuto dne:

Seznam příloh, které jsou nedílnou součástí tohoto opatření obecné povahy:

1. Seznam ornitologicky významných lokalit, na které se dle článku 2 písm. a) opatření obecné povahy nevztahuje odchylný postup
2. Seznam rybářských revírů na území Pardubického kraje, na které se dle článku 2 písm. b) opatření obecné povahy vztahuje odchylný postup
3. Vzor záznamů o odlovu a usmrcení

Příloha č. 1:

Seznam ornitologicky významných lokalit

rybníky poblíž Sezemic – rybníky Labská, Bohumilečský a Újezdský

Ředický rybník (k. ú. Horní Ředice) **u Holic**

pískovny Oplatil (k. ú. Stéblová a Staré Ždánice)

pískovny u Mělic (k. ú. Mělice a Lohenice u Přelouče)

poldr Žichlínek (k. ú. Žichlínek a Rychnov na Moravě)

Opatovská soustava – rybníky Hvězda, Hvězdička, Nový u Opatova a Mušlový

(k. ú. Opatov v Čechách)

rybník Dolní (syn. Svitavský rybník) v k. ú. Moravský Lačnov

rybník Svatba u obce Prochody (k. ú. Újezd u Chocně)

rybník Velký Košíř u Litomyšle (k. ú. Nedošín)

Příloha č. 2

Seznam rybářských revírů na území Pardubického kraje, na které se dle článku 2 písm. b) opatření obecné povahy vztahuje stanovení odchylného postupu

Mimopstruhové revíry:

- 451 015 DOUBRAVA 4 – MO Běstvina**
- 451 018 CHRUDIMKA 1 – MO Pardubice**, k revíru patří náhon Halda od vtoku do Chrudimky až ke stavidlům na Loučné v Počáplech
- 451 019 CHRUDIMKA 2 – MO Chrudim**
- 451 021 CHRUDIMKA 5 – ÚDOLNÍ NÁDRŽ SEČ – Východočeský územní svaz**
- 451 029 LABE 26 – MO Řečany nad Labem**
- 451 030 LABE 27 – MO Přelouč**, k revíru patří Opatovický kanál od vyústění do Labe pod obcí Semín až k mostu silnice Dolany – Hrádek, a dále pravostranné přítoky: náhon z chemických závodů Semtín, Černská struha, Živanická struha, Neratovický potok, Mulda, Opatovický kanál a levostranné přítoky: Poběžovický potok, Švarcava, Lhotecký potok. Součástí revíru jsou uzavřené vodní plochy a rybníky: Horní rybník, Houser, Mělice I – starák, Opočinek, Semín, Černá Velký a Přelouč (nevztahuje se na Mělický písník).
- 451 031 LABE 28 – MO Pardubice**, revír tvoří hlavní tok Labe a odstavená ramena: Jarkovské, Pod Farou a Bajkal
- 451 032 LABE 29 – MO Pardubice**, revír tvoří hlavní tok Labe a odstavená ramena: Brozany, Hřčáky a Na Ležánkách
- 451 033 LABE 30 – MO Pardubice**, k revíru patří: hlavní tok Labe, Písník Týnišť, Prostřední, Velký, Gigant, Písník Boudy, odstavené rameno Němčice, odstavené rameno Hrobice, Opatovický kanál, mimo písníky Oplatil
- 451 034 LABE 31 – MO Hradec Králové**, konkrétně písník: Opatovický
- 451 044 LOUČNÁ 1 – MO Pardubice**
- 451 045 LOUČNÁ 2 – MO Moravany**, k revíru patří nádrž Slepotice „S“
- 451 046 LOUČNÁ 3 – MO Vysoké Mýto**, k revíru patří nádrže Knífov a Týnišťko
- 451 064 ORLICE TICHÁ 2 – MO Choceň** (nevztahuje se na tok Tiché Orlice na území evropsky významné lokality Orlice a Labe)
- 451 391 VIŠNÁRY – MO Litomyšl**, revír tvoří rybníky: Višňáry, Němcák, V Chalupách, Kamenné Sedliště a Návesní
- 451 092 HOLICKO – MO Holice**
- 451 095 CHRUDIMKA 3 – MO Slatiňany**
- 451 020 CHRUDIMKA 4 – MO Bojanov**
- 451 023 CHRUDIMKA 7 – MO Hlinsko v Čechách**
- 451 053 NOVOHRADKA 1 – MO Hrochův Týnec**
- 451 054 NOVOHRADKA 2 – MO Chroustovice**
- 451 090 ORLICE DIVOKÁ 6 – údolní nádrž Pastviny – Východočeský územní svaz**
- 451 079 TŘEBOVKA 1 - MO Česká Třebová**
- 451 080 TŘEBŮVKA 2 – MO Moravská Třebová**

Pstruhové revíry:

- 453 014 CHRUDIMKA 3 P – MO Slatiňany**
- 453 015 CHRUDIMKA 4 P – MO Bojanov**

- 453 017 CHRUDIMKA 6 P – MO Hlinsko v Čechách**, revír tvoří přítoky Chrudimky: potok Jančour od vtoku Chrudimky až po hráz rybníka Dlouhý v k. ú. Kocourov
- 453 018 CHRUDIMKA 7P – MO Hlinsko v Čechách**
- 453 041 LOUČNÁ 4 – MO Vysoké Mýto**, k revíru patří úsek Betlémského potoka od ústí do Loučné až k hrázi rybníka Chobot
- 453 110 LOUČNÁ 5 – MO Litomyšl**
- 453 048 MORAVSKÁ SÁZAVA 4 – MO Lanškroun**, k revíru patří potoky Sázavský od soutoku s Moravskou Sázavou až po silniční most mezi obcemi Koburk a Dolní Heřmanice, Lukovský potok od soutoku s Moravskou Sázavou až po jez na začátku obce Damníkovi, Lukávka od soutoku s Lukovským potokem po silniční most mezi obcemi Luková a Lanškroun a Zadní potok až k poslednímu mostu před Jakobovicemi, mimo vodní nádrže v k. ú. Žichlínek – VN 1, 2, 3, 4, 5 a 6
- 453 056 ORLICE DIVOKÁ 4 – MO Žamberk**
- 453 057 ORLICE DIVOKÁ 5 – MO Nekoř**, k revíru patří vyrovnávací nádrž v k. ú. Nekoř
- 453 063 ORLICE TICHÁ 3 – MO Brandýs nad Orlicí**
- 453 064 ORLICE TICHÁ 4 – MO Ústí nad Orlicí**, k revíru patří meliorační nádrž TO II v k. ú. Ústí nad Orlicí a odstavené rameno Stará řeka
- 453 065 ORLICE TICHÁ 5 – MO Letohrad**
- 453 078 SVITAVA 6 – MO Svitavy**
- 453 030 LABE 27 P – MO Přelouč**
- 453 047 MORAVSKÁ SÁZAVA 3 P – MO Moravská Třebová**
- 453 062 ORLICE TICHÁ 2 P – MO Choceň**
- 453 104 ORLICE TICHÁ 7 – MO Těchonín**
- 453 081 TŘEBOVKA 1 P – MO Česká Třebová**
- 453 082 TŘEBŮVKA 2 P – MO Moravská Třebová**

Příloha č. 3

Vzor záznamů o odlovu a usmrcení

Č.	Datum odlovu	Čas odlovu	Místo odlovu <i>(název obce či k. ú. a název lokality, rybníka...)</i>	Název honitby	Uživatel honitby	Číslo kroužku <i>(byl-li pták takto označen)</i>